

Færøysk bøyings skjema

Skjemaet er bygd opp som parallell til Odd Einar Haugen: *Norrønt bøyings-skjema* (folk.uib.no/hnooh/materiell/boyingsskjema3-2.pdf) ettersom det på kurset «Språkhistorie og talemål» (NOSP103) er naturleg å bruke kunnskapane om norrønt som innfallsvinkel til færøysk grammatikk.

I-omlyd av rotvokalen er merkt med ⁺ og u-omlyd med ^o. (Begge er morfologiske. Dessutan finst mange unntak på u-omlyden.)

■ markerer endring frå norrønt (med unntak av *p > t*, *h* i framlyd og *é > æ* og *au > ey*).

Substantiv

	STERK BØYING								
	Maskulinum			Femininum			Nøytrum		
	<i>a (>ar)</i>	<i>i (>ir)</i>	<i>r (>ur)</i>	<i>ar₁</i>	<i>ir</i>	<i>r(>ur)</i>	<i>null</i>	<i>null (>ir)</i>	
<i>Eint. nom.</i>	ur			- ^o			-	i	
<i>dat.</i>	i						i		
<i>akk.</i>	-						-		
<i>Flt. nom.</i>	ar	ir ⁺	ur ⁺	ar	ir	ur ⁺	- ^o	i(r)	
<i>dat.</i>	um ^o								
<i>akk.</i>	ar	ir ⁺	ur ⁺	ar	ir	ur ⁺	- ^o	i(r)	
Eksempel-ord	<i>hestur</i>	<i>gestur, fjørður</i>	<i>fótur</i>	<i>reim, bending</i>	<i>havn</i>	<i>bók</i>	<i>tak</i>	<i>epli</i>	

Klassenamna byggjer på endingane i akkusativ fleirtal (norrønt > færøysk).

	SVAK BØYING				
	Maskulinum		Femininum		Nøytrum
	<i>a > ar</i>	<i>r > ur</i>	<i>ur</i>	<i>i > ir</i>	<i>u > ur</i>

<i>Eint. nom.</i>	i		a	i	a
<i>dat.</i>	a		u ^o		
<i>akk.</i>					
<i>Flt. nom.</i>		ur ⁺	ur ^o	ir	u(r) ⁺
<i>dat.</i>	um ^o				
<i>akk.</i>	ar	ur ⁺	ur ^o	ir	u(r) ⁺
Eksempel-ord	<i>bakki</i>	<i>bóndi</i>	<i>gøta</i>	<i>gleði</i>	<i>eyga</i>

Adjektiv

1. Sterk bøying

(a) Positiv og superlativ

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Eint. nom.</i>	ur	- ^o	t
<i>dat.</i>	um ^o	ari	um ^o
<i>akk.</i>	an	a	t
<i>Flt. nom.</i>	ir	ar	- ^o
<i>dat.</i>	um ^o		
<i>akk.</i>	ar	ar	- ^o
Eksempel-ord	<i>rangur</i>	<i>rong</i>	<i>rangt</i>

(b) Komparativ: Inga bøying i sterk form, dvs. alltid -i: *rangari*.

2. Svak bøyning

(a) Positiv, komparativ og superlativ

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Eint. nom.</i>	i	a	a
<i>dat.</i>	a	u ^o	
<i>akk.</i>	u ^o		
<i>Flt. nom.</i>	u ^o		
<i>dat.</i>	u ^o		
<i>akk.</i>	u ^o		
Eksempel-ord	rangi	ranga	ranga

(b) Pres.part.

Pres.part. har inga bøyning, dvs. alltid -i.
spennandi

— Endingane i bestemt form av substantiv —

(Historisk utgangspunkt i det suffigerte determinativet *hin*)

	Sterke			Svake		
	Maskulinum	Femininum	Nøytrum	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Eint. nom.</i>	urin	in	ið	in	a/i-n	að
<i>dat.</i>	inum	ini	inum	anum	u/i-ni	anum
<i>akk.</i>	in	ina	ið	an	u/i-na	að
<i>Flt. nom.</i>	ar/ir/ur-nir	ar/ir/ur-nar	ini	ar/ur-nir	ur/ir-nar	uni
<i>dat.</i>	unum					
<i>akk.</i>	ar/ir/ur-nar	ar/ir/ur-nar	ini	ar/ur-nar	ur/ir-nar	uni
Eksempel-ord	hestur, gestur, fjørður, fótur	reim, bending, havn, bók	tak, epli	bakki, bóndi	gøta, gleði	eyga

Morfologisk regel: Endar stammen på trykktung vokal, blir endingane i fem. eint. dativ og akkusativ på -nni og -nna: klónni, klónna.

— Demonstrativ —

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Eint. nom.</i>	tann	tann	tað
<i>dat.</i>	tí	tí/teirri	tí
<i>akk.</i>	tann	ta	tað
<i>Flt. nom.</i>	teir	tær	tey
<i>dat.</i>	teimum		
<i>akk.</i>	teir	tær	tey

	Maskulinum	Femininum	Nøytrum
<i>Eint. nom.</i>	hesin	henda(n)	hetta
<i>dat.</i>	hesum	hes(ar)i	hesum
<i>akk.</i>	hendan(n)	hesa	hetta
<i>Flt. nom.</i>	hesir	hesar	hesi
<i>dat.</i>	hesum		
<i>akk.</i>	hesar	hesar	hesi

Hesin 'denne' om nær, *hasin* 'denne' om fjern. Skjemaet er stilt opp med *hesin*, berre den trykktunge vokalen er annleis i skjemaet for *hasin*.

— Pronomen —

	1. person	2. person	Refleksivt
<i>Eint. nom.</i>	eg	tú	
<i>dat.</i>	mær	tær	sær
<i>akk.</i>	meg	teg	seg
<i>Flt. nom.</i>	vit	tit	
<i>dat.</i>	okkum	tykkum	sær
<i>akk.</i>	okkum	tykkum	seg

V e r b

1. Avlydsrekkjer i sterke verb

1. rekkje	í	ei	i	i
	bíta	beit	bitu	bitið
2. rekkje	ú	ey	u	o
	krúpa	kreyp	krupu	kropið
3. rekkje	e	a	u	o
	bresta	brast	brustu	brostið
4. rekkje	e	a	ó	o
	bera	bar	bóru	borið
5. rekkje	e	a	ó	e
	vera	var	vóru	verið
6. rekkje	a	ó	ó	a
	fara	fór	fóru	farið

2. Preteritumsdanning i svake verb

1. Kasta-klassen: Presenstammen blir utvida med bindevokalen *a* + dentalsuffiks, og rotvokalen er uendra, f.eks. pres. *kast-*, pret. *kastað-* av *kasta*.
2. Telja-klassen: Presenstammen blir utvida med dentalsuffiks utan bindevokal, men rotvokalen, f.eks. pres. *tel-*, pret. *tald-* av *telja*.
3. Døma-klassen: Presenstammen blir utvida med dentalsuffiks utan bindevokal, og rotvokalen er uendra, f.eks. pres. *døm-*, pret. *dømd-* av *døma*.

3. Bøyingsendingar

	presens					preteritum	
	st. verb & telja-kl.	døma-klassen	kasta-klassen	blanda bøying	trúgva-klassen	sterke verb	svake verb
Eint. 1	i				gvi/ggi	-	i
2	ur ⁺	ir	ar	rt ⁺	st		
3				r ⁺			
Flt.	a					u	
Eksempel-ord	<i>bíta, velja</i>	<i>døma</i>	<i>skriva</i>	<i>dáma</i>	<i>rógva, doyggja</i>	<i>bíta</i>	<i>døma, skriva, dáma, rógva</i>

(Ingen konjunktiv i færøysk.)

Morfofonologisk regel 1: Endinga *-ur* (i st.v. og telja-kl.) står ikkje i verb med stammeutgang på *r*: *hon ber, smyr* 'ho ber, smør'.

Morfofonologisk regel 2: Verb med stammeutgang på trykkungvokal får *-rt* i andre person sg. både presens og preteritum: *tú ert, sært, trýrt, spyrt, vart, fórt* 'du er, ser, når, var, for'

Morfofonologisk regel 3: Verb med stammeutgang på trykkungvokal får *-dd-* som preteritumssuffiks i *døma*-klassen og i *blanda* bøying: *frøa-frøddi, spáa-spáddi*.

	Imperativ				
	st. verb & telja-kl.	døma-klassen	trúgva-klassen	kasta-klassen	blanda bøying
Eint. 2	-		gv/ggj	a	
Flt. 2	ið		gvið/ggið		

Forkortingar i bøyingskjemaet:

m. = maskulinum   nom. = nominativ   pres. = presens
 f. = femininum   dat. = dativ   pret. = preteritum
 n. = nøytrum   akk. = akkusativ   part. = partisipp
 flt. = eintal   st. = sterk
 flt. = fleirtal   kl. = klasse